

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់

ការចុះបញ្ជីសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

គោលនយោបាយ

ស្តីពី

ការចុះបញ្ជីដីនិងសិទ្ធិប្រើប្រាស់ដីសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច

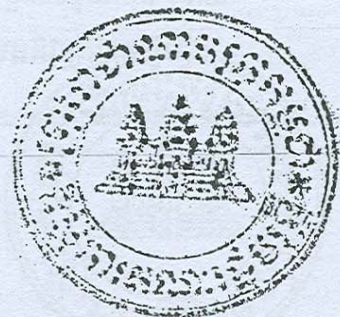
នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

22-07-2009 : " ខេត្តក្រចេះ ០៣១៧៤
សង្កាត់ប្រាសាទ ភូមិស្រែចម្ការ
ភូមិស្រែចម្ការស្រែស្រូវ
M.S. ២០០៧ ០១៤ ១៩

ធនធានកម្មការកសិកម្មរដ្ឋបាល ក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គ

តាមថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

រៀបចំដោយក្រុមប្រឹក្សាគោលនយោបាយមីនី

គោលនយោបាយ

១. សេចក្តីផ្តើម

ច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ២០០១ បានទទួលស្គាល់សិទ្ធិរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាក្នុងការកាន់កាប់ និងប្រើប្រាស់ដីធ្លីជាកម្មសិទ្ធិសមូហភាព ។ ឯកសារបឋមស្តីពីក្របខណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រនៃគោលនយោបាយដីធ្លីឆ្នាំ២០០២ លើកឡើងអំពី "លក្ខណៈពិសេសខាងសង្គមលើការប្រើប្រាស់ដីធ្លី និងធនធានធម្មជាតិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច និងប្រការដែលមានវិវាទជាញឹកញាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងដីធ្លីដែលពួកគាត់រស់នៅ" ។ ដូច្នេះ ការរៀបចំក្របខណ្ឌគតិយុត្តសមស្របមួយសម្រាប់ការងារចុះបញ្ជីរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ជាប្រការសំខាន់ ដើម្បីពង្រឹងការគ្រប់គ្រងដីធ្លី ព្រៃឈើ និងធនធានធម្មជាតិដទៃទៀតឱ្យមាននិរន្តរភាព និងមានគុណភាពក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងការធានាឱ្យសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចរក្សាបាននូវវប្បធម៌ ទំនៀមទម្លាប់ និងប្រពៃណីល្អរបស់ខ្លួនទៅអនាគត ។

ជនជាតិដើមភាគតិចមួយភាគធំ រស់នៅតំបន់ខ្ពង់រាបនៃប្រទេសកម្ពុជា ជាប់ព្រំដែនជាមួយប្រទេសវៀតណាម ឡាវ និងថៃ ។ ពួកគាត់ច្រើនរស់នៅប្រមូលផ្តុំតាមប្រពៃណី ប្រកបរបរកសិកម្មតាមទម្លាប់នៃការប្រើប្រាស់ដីជាសមូហភាព ដោយការរៀបចំបែបបែបផលិតកម្មមួយទន់ភ្លន់ ក្នុងការប្រើប្រាស់ពូជ ប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្ម និងប្រភេទដំណាំនៅលើចំណែកដីខុសៗគ្នាទៅតាមពេលវេលា ធ្វើឱ្យរដូវប្រមូលផលមានរយៈពេលវែង ។ ប៉ុន្តែទោះបីយ៉ាងនេះក្តី ពួកគាត់តែងជួបប្រទះនូវការខ្វះខាតស្បៀង និងផលដំណាំផ្សេងៗ ជាកត្តាធ្វើឱ្យមានការពឹងផ្អែកស្នើរទាំងស្រុងទៅលើធនធានធម្មជាតិ ។

២. ចក្ខុវិស័យ និងគោលបំណង

យុទ្ធសាស្ត្រជាតិកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ បានចាត់ទុកដីធ្លីជាធនធានធម្មជាតិមូលដ្ឋានមួយសម្រាប់កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងសម្រាប់ធានាកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយសមធម៌នៅជនបទ ។

គោលដៅនៃការអភិវឌ្ឍជនជាតិដើមភាគតិច គឺការលើកកម្ពស់កម្រិតជីវភាពរស់នៅតាមរយៈកសិកម្ម ដែលជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់នៃមុខរបរចិញ្ចឹមជីវិតប្រចាំថ្ងៃរបស់ពួកគាត់ ។ ដូច្នេះ ការចុះបញ្ជីដីជូនសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ជាការធានានូវសុវត្ថិភាពនៃការកាន់កាប់ដីធ្លី ដែលនឹងបង្កលទ្ធភាពឱ្យពួកគាត់ប្រើប្រាស់ដីកាន់តែមានផលិតភាពខ្ពស់ ។ ប្រព័ន្ធកសិកម្មលឿនលឿនត្រូវតែតិចតួរឱ្យបានសមស្រប ដើម្បីកែលម្អកសិកម្មតាមបែបប្រពៃណីទៅជាកសិកម្មបែបប្រពលវប្បកម្ម ការដាំដុះដំណាំដែលផ្តល់ផលខ្ពស់ ដោយមិនចាំបាច់ធ្វើបន្ទាត់ទីដូចពីមុន ហើយផលដែលទទួលបាន ជាផលិតផលមានគុណភាព និងមានទីផ្សារ ។ ទោះជាយ៉ាងណា រាល់ការអភិវឌ្ឍមិនគួរធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់វប្បធម៌ ទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណីល្អ និងអត្តសញ្ញាណរបស់ពួកគាត់ឡើយ ។

គោលបំណងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការចុះបញ្ជីដីជួនសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច គឺជាចំណែកមួយនៃ ដំណើរការគ្រប់គ្រងដីធ្លីនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដើម្បីធានានូវសុវត្ថិភាពនៃការកាន់កាប់ដីធ្លី និងរួមចំណែកដល់ :

- ១. ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ដោយបង្កលក្ខណៈឱ្យសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចមាន ដីធ្លី និងមានសិទ្ធិប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិផ្សេងទៀត សម្រាប់ទ្រទ្រង់ជីវភាពរស់នៅ សន្តិសុខស្បៀង និង អភិវឌ្ឍសហគមន៍របស់ខ្លួន ។
- ២. ការគ្រប់គ្រងដីធ្លីប្រកបដោយនិរន្តរភាព តាមរយៈការកសាងផែនការប្រើប្រាស់ និងគ្រប់គ្រងដីធ្លី ដោយធ្វើឱ្យ ប្រព័ន្ធកសិកម្មប្រពៃណីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច អាចបន្តទៅនឹងការវិវត្តរបស់សង្គមជាតិ ។
- ៣. ការលុបបំបាត់សកម្មភាពអនាធិបតេយ្យនៃការទន្ទ្រានកាប់រានព្រៃឈើ និងការបង្ខាំងដីទុក ដោយធានាថា សិទ្ធិរបស់សហគមន៍មូលដ្ឋានក្នុងការប្រើប្រាស់ធនធាន ជាទ្រព្យសម្បត្តិសមូហភាពតាមបែបប្រពៃណី ដីធ្លី ព្រៃឈើ និងផ្លូវទឹក នឹងមិនត្រូវបានដកហូត ពីសំណាក់ក្រុមមនុស្សជំនាមួយឡើយ ។
- ៤. ការថែរក្សាភាពសម្បូរបែបនៃវប្បធម៌ ទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយអនុញ្ញាត ឱ្យសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចគ្រប់គ្រងធនធានដីធ្លីក្នុងសហគមន៍ តាមប្រពៃណីរបស់ខ្លួនឱ្យមាននិរន្តរភាព ។

៣.~ តម្រូវការផ្នែកគ្រប់គ្រងឧស្ម័នកសិកម្ម

ច្បាប់ភូមិបាលបានកំណត់ថា សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ដែលជាមុខសញ្ញាត្រូវទទួលបាននូវកម្មសិទ្ធិ សមូហភាពលើដីរដ្ឋ គឺ " ជាក្រុមមនុស្សដែលរស់នៅលើដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលបង្ហាញនូវការឯកភាព នៃជាតិពន្ធ សង្គម វប្បធម៌ និងសេដ្ឋកិច្ច ប្រតិបត្តិរបៀបរស់នៅតាមប្រពៃណី និងដាំដុះលើដីដែលខ្លួនកាន់កាប់ទៅតាម កូនខ្នាតទំនៀមទម្លាប់នៃការប្រើប្រាស់ជាសមូហភាព " ។ ការចុះបញ្ជីដីរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចជាកម្មសិទ្ធិ សមូហភាព មានលក្ខណៈប្លែកពីការចុះបញ្ជីដីកម្មសិទ្ធិឯកជន ព្រោះការចុះបញ្ជីដីរបស់សហគមន៍ គឺជាការចុះបញ្ជី ក្បាលដីទាំងឡាយរបស់សហគមន៍មួយ ដែលមានចំណែកខ្លះជាដីឯកជនរបស់រដ្ឋ និងចំណែកខ្លះទៀតជាដីសាធារណៈ របស់រដ្ឋ ដោយយោងតាមមាត្រា២៥ មាត្រា២៦ និងមាត្រា២៩ នៃច្បាប់ភូមិបាល និងអនុក្រឹត្យពាក់ព័ន្ធ ។ ក្បាលដី ទាំងនោះមានទំហំខុសៗគ្នា និងអាចស្ថិតនៅក្នុងឃុំ សង្កាត់តែមួយ ឬអាចស្ថិតក្នុងឃុំ សង្កាត់ខុសគ្នា។ ដូច្នេះ ក្នុងការ ចុះបញ្ជីក្បាលដីទាំងឡាយរបស់សហគមន៍ត្រូវមានអនុក្រឹត្យមួយដោយឡែក ដែលបំពេញបន្ថែមទៅលើនីតិវិធីនៃការ ចុះបញ្ជីដីមានលក្ខណៈដាច់ដោយដុំ ឬមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធដែលមានស្រាប់ ។

៤.~ ដំណើរការចុះបញ្ជីដីសហគមន៍

ដំណើរការចុះបញ្ជីដីសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចត្រូវមានលក្ខណៈងាយស្រួល ទាំងផ្នែករដ្ឋបាល ទាំងផ្នែក បច្ចេកទេស និងត្រូវតែមានតម្លាភាព ដោយមានការចូលរួមពីតំណាងសហគមន៍ ពីសមាជិកផ្សេងៗនៃសហគមន៍នីមួយៗ និងពីអ្នកជិតខាង ក្នុងការកំណត់ទីតាំងព្រំប្រទល់ដីសហគមន៍នីមួយៗ និងការបិទផ្សារឯកសារជាសាធារណៈ ។

នៅពេលដែលក្រុមបណ្តុះបណ្តាលគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការចុះបញ្ជីដីធ្លីសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ក្រុមការងារដីធ្លីថ្នាក់ក្រុង ស្រុក អាចដំណើរការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្ម ធ្វើផែនទី និងធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ដីធ្លីក្នុងតំបន់នោះ។

សហគមន៍ដែលមានការទទួលស្គាល់តាមផ្លូវច្បាប់ត្រឹមត្រូវហើយ ត្រូវចូលរួមបង្ហាញទីតាំង និងព្រំប្រទល់ ក្បាលដីដែលសហគមន៍បាន និងកំពុងកាន់កាប់ ដូចជា ដីប្រើប្រាស់សម្រាប់និវេសនដ្ឋាន ដីស្រែចំការដែលកំពុងប្រើ ប្រាស់ជាក់ស្តែង ដីដែលសហគមន៍ធ្លាប់បានប្រើប្រាស់ និងបម្រុងទុកសម្រាប់ដូរវេនដំណាំ និងដីផ្សេងៗទៀតដែលធ្លាប់ បានប្រើប្រាស់ជាប្រយោជន៍រួមរបស់សហគមន៍ ដូចជា ដីព្រែកប៉ៃខ្លាច ដីព្រៃអារក្ស ដីព្រៃឈើ និងដីទីតាំងប្រភពទឹក។ ក្នុងករណីដែលទីតាំង និងព្រំប្រទល់ក្បាលដីដែលសហគមន៍មួយបានចង្អុលបង្ហាញនោះ មានការទទួលស្គាល់ដោយអ្នកជិត ខាង និងអាជ្ញាធររដ្ឋបាល ក្រុមការងារដីធ្លីថ្នាក់ក្រុង ស្រុក អាចធ្វើការវិនិច្ឆ័យករណីនីមួយៗទៅតាមការជាក់ស្តែង។ តាម ធម្មតា ទីតាំងក្បាលដីដែលសហគមន៍មួយធ្លាប់បានកាន់កាប់ និងប្រើប្រាស់ ឬដីបម្រុងទុកសម្រាប់ការដូរវេនដំណាំ ជាម្ការពនេចរតែងមានបន្ទុកនូវស្លាកស្នាម និងភស្តុតាងផ្សេងៗ មានជាអាទិ៍ ស្នាមកូនរុក្ខជាតិដុះជាព្រៃឡើង វិញលើចម្ការចាស់ បន្ទាប់ពីរងការដុតព្រៃដើម្បីធ្វើចម្ការ ឬ/និងគ្រាប់ធញ្ញជាតិដែលសេសសល់ពីការប្រមូលផលនៅ រដូវប្រមូលផលលើកមុន។ ក្រុមការងារដីធ្លីថ្នាក់ក្រុង ស្រុក អាចធ្វើការសម្របសម្រួល និងវិនិច្ឆ័យទៅតាមករណី ជាក់ស្តែង ក្នុងដំណើរការនៃការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្ម និងការធ្វើផែនទីដីធ្លី។ ព្រំប្រទល់ដីធ្លីជាប់នឹងក្បាលដីរបស់ សហគមន៍ ដែលក្រុមការងារដីធ្លីថ្នាក់ក្រុង ស្រុក បានគូសនៅលើផែនទីភូមិ ឬផែនទីឃុំ គឺជាចំណុចព្រំប្រទល់នៃ ផែនទីបឋមតែប៉ុណ្ណោះ។

ប្រសិនបើអាជ្ញាធររដ្ឋបាលមិនទទួលស្គាល់ការអះអាងរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច អំពីទីតាំង ទំហំ និងព្រំប្រទល់ក្បាលដីណាមួយ ក្នុងចំណោមក្បាលដីទាំងឡាយរបស់សហគមន៍ ក្រុមការងារដីធ្លីថ្នាក់ក្រុង ស្រុក ត្រូវត្រួត ចំណាំចំណុចព្រំប្រទល់មិនច្បាស់លាស់នោះនៅលើផែនទីភូមិ ឬផែនទីឃុំ (ផែនទីបឋម) សម្រាប់ការចុះត្រួត ពិនិត្យ និងការវិនិច្ឆ័យរបស់គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងដីធ្លីថ្នាក់ខេត្ត ។ ទោះបីជាមិនទាន់ពេញជាលក្ខណៈច្បាប់ក៏ដោយ ក៏ផែនទី បឋមនេះជាឧបករណ៍បច្ចេកទេសមួយ ដែលនឹងជួយការពារដីរបស់សហគមន៍មិនឱ្យមានការរំលោភ ការទិញ ដូរ ឬ ការកាប់រានទន្ទ្រានព្រៃបន្តទៀត។ "Monitoring Measure"

៥.~ ដីធ្លីដែលមានលក្ខណៈសមស្របសម្រាប់ការចុះបញ្ជីជាកម្មសិទ្ធិសមូហភាព

ច្បាប់ភូមិបាលទទួលស្គាល់សិទ្ធិសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ក្នុងការផ្តួចផ្តើមគំនិត និងការកំណត់ថា ដីធ្លី ប្រភេទណាជាដីធ្លីចាំបាច់ដើម្បីចុះបញ្ជីជាកម្មសិទ្ធិសមូហភាព។ មាត្រា២៥ នៃច្បាប់ភូមិបាលចែងថា " ដីសហគមន៍ជន ជាតិដើមភាគតិច មិនមែនមានតែដីដែលបានដាំដុះជាក់ស្តែងនោះទេ ប៉ុន្តែមានដីបម្រុងចាំបាច់ក្នុងការដូរវេនដំណាំថែម ទៀត ដែលត្រូវទៅតាមរបៀបទាញយកផលដែលធ្លាប់ធ្វើកន្លងមក ហើយត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយអាជ្ញាធររដ្ឋបាល ការវាស់វែង និងការកំណត់ព្រំប្រទល់នៃអចលនវត្ថុរបស់សហគមន៍ទាំងនោះ ត្រូវកំណត់ទៅតាមស្ថានភាពដីធ្លីសមូហភាព ដូច

ដែលបានអះអាងដោយសហគមន៍ ដោយមានការព្រមព្រៀងពីអ្នកជិតខាង ។ អាជ្ញាធររដ្ឋបាលពាក់ព័ន្ធនឹងដីធ្លីរបស់ សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ដែលជាតំណាងស្ថាប័នរដ្ឋនៅក្នុងមូលដ្ឋាន ត្រូវចូលរួមក្នុងដំណើរការកំណត់ព្រំប្រទល់ នៃក្បាលដីទាំងអស់ដែលសហគមន៍អះអាងថាជាប់របស់ខ្លួន ។

ដីដែលមានលក្ខណៈសមស្រប សម្រាប់ការចុះបញ្ជីជាកម្មសិទ្ធិសហគមន៍ រួមមាន ÷

- ដីឯកជនរបស់រដ្ឋដែលមាន ÷

- ដីដែលសហគមន៍បានរៀបចំនិវេសនដ្ឋាន (ដីលំនៅឋាន) និង
- ដីដែលសហគមន៍ប្រកបរបរកសិកម្មប្រពៃណី (ដីដាំដុះជាក់ស្តែង និងដីស្រែចម្ការ) ដែលបានទទួល ស្គាល់ដោយអាជ្ញាធររដ្ឋបាល និងមានការព្រមព្រៀងពីអ្នកជិតខាង ។

- ដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ ដែលមានការកំណត់ទីតាំង ទំហំ ព្រំប្រទល់ជាក់លាក់ និងសិទ្ធិប្រើប្រាស់ដូចដែល សហគមន៍ធ្លាប់បានអនុវត្តកន្លងមក និងដែលបានចុះបញ្ជីរួចហើយជាមួយរដ្ឋ ។ ដីទាំងនោះ មាន ÷

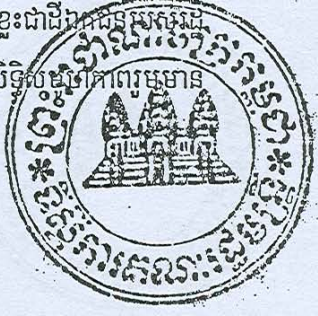
- ដីបម្រុងចាំបាច់ក្នុងការដ្ឋានរដ្ឋ ដែលបានទទួលស្គាល់ដោយអាជ្ញាធររដ្ឋបាល និងមានការព្រម ព្រៀងពីអ្នកជិតខាង
- ដីព្រៃអារក្ស ដែលអាចមានមួយ ឬច្រើនកន្លែងសម្រាប់សហគមន៍នីមួយៗ គួរមានទំហំសរុបមិន លើសពី ០៧ (ប្រាំពីរ) ហិកតា និង
- ដីព្រៃកប់ខ្មោច (ដីព្រៃបញ្ចុះសព) ដែលអាចមានមួយ ឬច្រើនកន្លែងសម្រាប់សហគមន៍នីមួយៗ គួរមានទំហំសរុបមិនលើសពី ០៧ (ប្រាំពីរ) ហិកតា ។

ចំណែកដីរដ្ឋក្រៅពីការរៀបរាប់ខាងលើ ត្រូវចុះបញ្ជីដីរដ្ឋឱ្យទៅអាជ្ញាធរដែលមានអាណត្តិកាន់កាប់ដីនោះ តែ សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិបន្តការប្រើប្រាស់ និងអាស្រ័យផលតាមទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី ដូចដែល ពួកគាត់ធ្លាប់អនុវត្តកន្លងមក ។ ដីទាំងនោះមានដូចជា ដីព្រៃសម្រាប់ប្រមូលអនុផលព្រៃឈើ ដីប្រភពទឹក ។ល។

ដីដែលអនុញ្ញាតឱ្យសហគមន៍ប្រើប្រាស់តាមប្រពៃណីទាំងនេះ ត្រូវកំណត់ទីតាំង ព្រំប្រទល់ និងទំហំ ដោយដាក់ សញ្ញាសម្គាល់តាមរូបភាពប្រើប្រាស់ ។ សហគមន៍មានសិទ្ធិប្រើប្រាស់តាមប្រពៃណី និងត្រូវអនុវត្តតាមច្បាប់ជាធរមាន ដូចជា ច្បាប់ស្តីពីព្រៃឈើ ច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ច្បាប់ស្តីពីតំបន់ការពារ ធម្មជាតិ ច្បាប់ទាក់ទងនឹងវិស័យឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល ច្បាប់ស្តីពីជលផល និងការអនុវត្តសកម្មភាពការងារ របស់រដ្ឋ ដែលជាតម្រូវការនៃផលប្រយោជន៍ជាតិ ឬតម្រូវការជាបន្ទាន់របស់ជាតិ ។

៦. សិទ្ធិប្រើប្រាស់ និងការគ្រប់គ្រងដីរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច

ដីដែលជនជាតិដើមភាគតិចកំពុងកាន់កាប់ និងប្រើប្រាស់ជាសហគមន៍ មានចំណែកដីខ្លះជាដីរដ្ឋសម្រាប់ ដាំដុះដំឡូង និងចំណែកខ្លះទៀតជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ ។ មាត្រា២៦ នៃច្បាប់ភូមិបាលចែងថា "...កម្មសិទ្ធិសហគមន៍

រាល់សិទ្ធិ និងការការពារកម្មសិទ្ធិដូចកម្មសិទ្ធិឯកជនដែរ។ ប៉ុន្តែសហគមន៍នោះគ្មានសិទ្ធិចាត់ចែងនូវចំណែកណាមួយនៃ
កម្មសិទ្ធិសមូហភាពដែលជាទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋឱ្យទៅបុគ្គល ឬក្រុមណាមួយបានឡើយ"។ ដូច្នេះ **សហគមន៍**
ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិលើកម្មសិទ្ធិសមូហភាពដូចដែលបានទទួលស្គាល់ដោយច្បាប់ រួមមានសិទ្ធិបន្តមរតក
សិទ្ធិប្រើប្រាស់ និងសិទ្ធិអាស្រ័យផល។ មាត្រា២៨ នៃច្បាប់ភូមិបាលក៏បានកំណត់ច្បាស់លាស់ ថា "គ្មានអាជ្ញាធរណា
មួយក្រៅពីសហគមន៍ អាចទទួលបានសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចបានឡើយ"។ ដូច្នេះ **កម្មសិទ្ធិ**
សមូហភាពរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច មិនអាចជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ ដូរ ឬផ្ទេរទៅឱ្យអ្នកក្រៅសហគមន៍បានឡើយ
លើកលែងតែករណីដែលសមាជិកណាមួយនៃសហគមន៍ចាកចេញពីសហគមន៍ នោះសហគមន៍អាចនឹងត្រូវផ្ទេរជា
ពិសេសឱ្យពួកគេ នូវចំណែកសមស្របមួយនៃដីដែលប្រើដោយសហគមន៍ និងស្ថិតលើចំណែកដីឯកជនរបស់រដ្ឋ។

ច្បាប់ភូមិបាលមាត្រា២៧ បានចែងថា "ដើម្បីសម្រួលដល់ការវិវត្តវប្បធម៌ សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមនៃសហគមន៍
ជនជាតិដើមភាគតិច និងដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេបានចេញដោយសេរីពីសហគមន៍ ឬរួចផុតពីការបង្ខិតបង្ខំ សិទ្ធិនៃ
កម្មសិទ្ធិឯកជនអាចនឹងត្រូវផ្ទេរជាពិសេសឱ្យពួកគេបាន លើចំណែកសមស្របមួយនៃដីដែលប្រើប្រាស់ដោយសហគមន៍
ប៉ុន្តែចំណែកដីដែលជាកម្មវត្ថុនៃការយកមកធ្វើជាកម្មសិទ្ធិឯកជននោះ មិនអាចជាដីដែលចូលក្នុងនិយមន័យទូទៅនៃ
ទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋទេ"។

"quasi-dual management system"

ចំពោះចំណែកដីជាសាធារណៈរបស់រដ្ឋ សហគមន៍មានសិទ្ធិប្រើប្រាស់ និងអាស្រ័យផលតាមប្រពៃណីរបស់ខ្លួន
តែប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងករណីដែលសហគមន៍ធ្លាប់បានប្រើប្រាស់ដីផ្សេងទៀតដែលបានចុះបញ្ជីក្នុងសៀវភៅគោលបញ្ជីដីរដ្ឋ នោះ
សហគមន៍ត្រូវធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀង ជាមួយស្ថាប័នសាមីដែលមានសមត្ថកិច្ច ឬមានអាណត្តិកាន់កាប់ដីរដ្ឋ និងគ្រប់គ្រងទ្រព្យ
សម្បត្តិរដ្ឋ ប្រសិនបើសហគមន៍មានបំណងទទួលខុសត្រូវក្នុងការថែរក្សាការពារទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋនោះ សម្រាប់
សហគមន៍ខ្លួន។

"ក្នុងករណីជនជាតិដើមភាគតិចដែលមានដីជាកម្មសិទ្ធិឯកជន ឬបានកាន់កាប់ចំណែកដីជាឯកជនស្របច្បាប់ ហើយ
មានបំណងចង់ចូលជាសមាជិកសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ត្រូវលះបង់ចំណែកដីឯកជនទាំងនោះ ដោយបញ្ចូលមក
ក្នុងដីដែលជាកម្មសិទ្ធិសមូហភាពរបស់សហគមន៍។ ចំណែកដីដែលត្រូវបញ្ចូលទាំងនោះ ត្រូវចាត់ចូលក្នុងចំណែកដីឯកជន
របស់រដ្ឋ។

ដើម្បីធានានូវការអនុវត្តសិទ្ធិ និងការគ្រប់គ្រងដីរបស់សហគមន៍ទៅតាមច្បាប់កំណត់ សហគមន៍ត្រូវមាន
បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្លួនស្តីពីការប្រើប្រាស់ដីដែលបានចុះបញ្ជីជាកម្មសិទ្ធិសហគមន៍។ បទបញ្ជានេះត្រូវចែងលម្អិត
អំពីសិទ្ធិលើចំណែកនៃប្រភេទដីនីមួយៗ ការចាត់ចែងទ្រព្យរបស់សហគមន៍ក្នុងករណីសហគមន៍រំសាយ និងត្រូវឱ្យ
ស្របទៅនឹងខ្លឹមសារដែលមានចែងក្នុងលក្ខន្តិកៈសហគមន៍។ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនេះត្រូវស្របនឹងផែនការប្រើប្រាស់ដី និង
ត្រូវតម្កល់នៅក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ព្រមទាំងចម្លងជូនអង្គភាព ឬស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ។

អាជ្ញាធរដែនដី ជាពិសេសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ និងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធដែលមានកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយសហគមន៍ ត្រូវតាមដានត្រួតពិនិត្យរាល់ការគ្រប់គ្រង និងការប្រើប្រាស់ដីសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដីព្រៃ ឈើ តំបន់ការពារធម្មជាតិ តំបន់រ៉ែ និងការអភិវឌ្ឍក្នុងតំបន់ផ្សេងៗទៀត។ ដើម្បីធានាការប្រើប្រាស់ធនធាន ធម្មជាតិប្រកបដោយផលិតភាព និរន្តរភាព និងស្របតាមច្បាប់។

→ Dual or Semi-
dual management sys

៧. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ការផ្តល់កម្មសិទ្ធិដីដល់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ធ្វើជាកម្មសិទ្ធិសមូហភាព គឺជាការផ្តល់សិទ្ធិស្រប ច្បាប់ជូនសហគមន៍កាន់កាប់ និងប្រើប្រាស់ដីធ្លី ការធានានូវសុវត្ថិភាពនៃការកាន់កាប់ដីធ្លីសម្រាប់ប្រកបរបរកសិកម្ម ចិញ្ចឹមជីវិត និងឈានទៅបង្កើនផលកសិកម្មសម្រាប់ទីផ្សារ។ ការផ្តល់ជំនួយធានាដើម្បីអភិវឌ្ឍកសិកម្មត្រូវមាន វិធីសាស្ត្រក្នុងការធ្វើសមាហរណកម្មបច្ចេកទេសទំនើប ដើម្បីឱ្យពួកគាត់អាចទទួលយកបាននូវផលប្រយោជន៍ពីទំនើបកម្ម និងការប្រែប្រួលថ្មី ដោយរក្សានូវអត្តសញ្ញាណវប្បធម៌ និងទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីល្អរបស់សហគមន៍។ សុវត្ថិភាពនៃការ កាន់កាប់ដីធ្លីជាកម្មសិទ្ធិសមូហភាពរបស់សហគមន៍ ជាការបើកចំហឱ្យមានកាលានុវត្តភាពថ្មីមួយសម្រាប់សហគមន៍ជន ជាតិដើមភាគតិច។

សន្ទានុក្រម

ជនជាតិដើមភាគតិច :

ជាតិពន្ធដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាតាំងពីដើមរៀងមក ហើយមានភាសា វប្បធម៌ ទំនៀម ទម្លាប់ ប្រពៃណីរបស់ខ្លួនខុសពីជនជាតិខ្មែរដែលជាប្រជាជាតិស្នូល។ ជនជាតិដើមភាគតិច មាន ព្នង កួយ ទំពួន ចារាយ គ្រឹង ព្រៅ កាវ៉ែត សៀង ក្រោល មិល កាចក់ ពីរ ខោញ ជង សួយ ថ្មីន លុន ស្នួច រ៉ដ ខិ រអង ស្តុង ល្អិន សំរែ និងជនជាតិដើមភាគតិចផ្សេងទៀត ។ ជនជាតិដើមភាគតិចទាំងនោះមានរបៀបរស់នៅតាមប្រពៃណី និងមានការដាំដុះលើដី ដែលខ្លួនបាន កាន់កាប់តាមក្បួនខ្នាត ទំនៀមទម្លាប់ នៃការប្រើប្រាស់ដីជា សមូហភាព។ បងប្អូនជនជាតិដើមភាគតិចទាំងអស់មានប្រមាណមួយ (០១) ភាគរយនៃប្រជាជនសរុប ហើយរួមរស់ជាមួយជាតិពន្ធខ្មែរប្រកបដោយសុខដុមរម្យនា ជរាបរៀងមកនៅក្នុងខេត្ត មួយចំនួន ដូចជាខេត្តរតនគិរី មណ្ឌលគិរី ក្រចេះ ព្រះវិហារ កំពង់ធំ ស្ទឹងត្រែង ឧត្តរមានជ័យ កំពង់ចាម ពោធិសាត់ កំពង់ស្ពឺ កោះកុង បាត់ដំបង ព្រះសីហនុ បន្ទាយមានជ័យ សៀមរាប និងតំបន់ ផ្សេងទៀត ។

កម្មសិទ្ធិសមូហភាព : ដីធ្លីដែលជាកម្មសិទ្ធិរួមរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចមួយក្រុម ហើយកម្មសិទ្ធិនេះមិន មែនជាកម្មសិទ្ធិឯកជនដោយឡែករបស់សមាជិកសហគមន៍នោះឡើយ។ សមាជិក សហគមន៍ម្នាក់ៗឬគ្រួសារនីមួយៗនៃសហគមន៍គ្មានសិទ្ធិចាត់ចែងដីជាកម្មសិទ្ធិសមូហភាព នេះទេ ។

ជាតិពន្ធ : ក្រុមមនុស្សដែលមានរចនាសម្ព័ន្ធគ្រួសារ សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមដូចគ្នា ហើយមានភាសានិង វប្បធម៌តែមួយរួមគ្នា ។

ដីលំនៅដ្ឋាន : ដីដែលសមាជិកសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចប្រើប្រាស់ដើម្បីសាងសង់ផ្ទះស្នាក់នៅឬរស់ នៅជាអចិន្ត្រៃយ៍(និរេសនដ្ឋាន) ។

ដីបម្រុងចាំបាច់សម្រាប់ដួងរវៃដំណាំ

ឬដីរៀបចំបម្រុងសម្រាប់ចំការពនេរចរ

ឬដីចំការវិលដុំ : ដីដែលសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចធ្លាប់បានប្រើប្រាស់កន្លងមកជាសម្រាប់ការដាំដុះ រវៃដំណាំតាមប្រពៃណី ។

ដីព្រៃអារក្ស : ទឹកខ្លែងដែលសហគមន៍ទុកសម្រាប់បូជាឬសែនព្រេនតាមទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី ។

ដីព្រៃកប់ខ្មោច : ទឹកខ្លែងដែលសហគមន៍ប្រើប្រាស់សម្រាប់បញ្ចុះសពទៅតាមប្រពៃណីរបស់ខ្លួន ។

ទស្សនាទាន : ការប្រកាន់យកតាមការយល់ឃើញ ។

ទេសចរណ៍សហគមន៍ : គោលនយោបាយជាតិដែលរៀបចំឡើងដោយក្រសួងទេសចរណ៍ សម្រាប់យកទៅអនុវត្តក្នុងសហគមន៍ ដើម្បីអភិវឌ្ឍវិស័យទេសចរណ៍ក្នុងគោលបំណងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្ររបស់បងប្អូនជនជាតិដើមភាគតិចនៃសហគមន៍នោះ ។

សហគមន៍ទេសចរណ៍ : សហគមន៍ដែលមានបង្អែកលើវិស័យទេសចរណ៍ ។

អាជ្ញាធររដ្ឋបាល : អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននិងអាជ្ញាធរដែលមានអាណត្តិកាន់កាប់ដីរដ្ឋធុនធានធម្មជាតិរបស់រដ្ឋក្នុងតំបន់នោះ ។

អាជ្ញាធរប្រពៃណី

ប្រគល់កម្មាធិការសហគមន៍

: ថ្នាក់ដឹកនាំសហគមន៍ដែលត្រូវបានជ្រើសរើសដោយសមាជិកសហគមន៍ទាំងមូលដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាក្នុងសហគមន៍ ។ វាជាយន្តការមួយសម្រាប់សម្រុះសម្រួលទំនាស់ក្នុងសហគមន៍នៅក្រៅរង្វង់តុលាការ ។

អ្នកជិតខាង : ប្រជាពលរដ្ឋសហគមន៍ទាំងឡាយឬអាជ្ញាធរកាន់កាប់ដីរដ្ឋដែលមានព្រំប្រទល់ដីជាប់នឹងដីរបស់សហគមន៍ដែលបានស្នើសុំចុះបញ្ជីដី ។

កំណត់សំគាល់

ជនជាតិភាគតិច : ក្រុមមនុស្សដែលមានសញ្ជាតិខ្មែរ មានភាសា វប្បធម៌ ទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណី ដោយឡែកផ្ទាល់ខ្លួនហើយពួកគេរស់នៅក្នុងចំណោម ជនជាតិខ្មែរដែលជាប្រជាជាតិស្នូល ។

ប្រជាជាតិស្នូល: ជាតិពន្ធុខ្មែរដែលមានដើមកំណើត និងរស់នៅលើទឹកដីកម្ពុជា តាំងពីដើមរៀងមកហើយមានប្រមាណ (៩០) ភាគរយ នៃប្រជាជនសរុប ។

